

منطقه را دچار شلختگی می‌کند. او معتقد است هر چه کاربری‌ها با یکدیگر سازگار نباشند، به هم ریختگی و بلاتکلیفی کاربری‌ها در سطح شهر زیاد می‌شود. همان‌گونه که این روزها در خیابان دماوند تهران، این ناسازگاری‌ها اوج گرفته است. پادگان‌ها در سطح شهر چنین بلاتکلیفی ایجاد می‌کنند، به‌طور مثال در ۶۰۰ مابا فضایی نظامی در منطقه‌ای اعیان‌نشین در تهران روبه‌رو بودیم؛ مکانی که قرار بود در آن سربازان آماده خدمت شوند؛ در این اماکن سروصدا، رفت‌وآمد و گاهی حتی انبار مهمات وجود دارد. تمام اینها ناسازگاری در سطح شهر ایجاد می‌کند.

شاید بهتر باشد از جنبه‌ای دیگر هم به ماجرای انتقال پادگان‌ها توجه کرد. اینکه باگسترش شهرها، پادگان‌ها و محل استقرار نیروهای نظامی به داخل حریم شهر آمدند و باعث شدند زمین‌ها بکر بمانند و اسیر بورس بازی نهادهای شهری نشوند، نکته دیگری است که عابدی به آن اشاره می‌کند. او معتقد است حضور پادگان‌ها در شهر تهران و ایجاد قانون تازه این موهبت را برای شهروندان ایجاد کرده است که حداقل زمین‌های مشجر چندهکتاری در سطح شهر باقی بمانند.

پادگان‌ها باید بوستان شود

اعضای شورای شهر تهران می‌گویند قانون خروج پادگان‌ها را از سطح شهر تهران جدی دنبال می‌کنند. بعد از ۶۰۰ که قرار است در هفته دفاع مقدس به بوستان تبدیل شود، نوبت به پادگان قلعه مرغی است؛ جایی که پیشتر به فروگاه قلعه مرغی شهرت داشت. می‌رواحی معتقد است روند تبدیل پادگان به بوستان باید به سایر نهادها نیز تسری پیدا کند. «امیدوارم بعد از بوستان ارتش، بوستان سپاه، بوستان بنیاد مستضعفان، بوستان اوقاف، بوستان ستاد اجرایی، بوستان بنیاد شهید و بوستان ناچا ایجاد شود؛ چراکه در واقعیت اموال و املاک مصادره‌ای در دست این دستگاه‌ها بوده است»

عابدی معتقد است با توجه به قانون، احداث پادگان، دیگر در حریم شهری امکان‌پذیر نیست. منطقه ۲۲ هم جزو حریم شهری است؛ «مقام معظم رهبری دستور به خروج پادگان‌ها از شهر دادند و بر مبنای آن دستور، قانونی ایجاد شده است. تخطی از این قانون با توجه به این دستور ممکن نیست.»

تا زمانی که شهرداری تهران شفافیتی درباره املاک و دارایی‌هایش نداشته باشد، باید منتظر این‌گونه اتفاقات باشیم. عابدی ادامه می‌دهد: «توجه داشته باشید که این‌گونه اتفاقات پیشتر هم افتاده؛ به‌طور مثال در نحوه واگذاری بیلبوردها هم مشابه این اتفاق افتاده بود. مادامی که شهرداری از املاک و دارایی‌های خود خبر نداشته باشد، این اتفاقات تکرار می‌شود.»

مشخص نیست فرآیند بازپس‌گیری این اردوگاه چه زمانی کلید می‌خورد، اما اعضای شورای شهر تهران امیدوارند تا پایان دوران فعالیت‌شان در شورای پنجم، شاهد این بازپس‌گیری باشند. □

تصویری از پادگان ۶۰۰ که قرار است به بوستان تبدیل شود مهدی حسینی / شهروند

شرح حال پادگانی که قرار است در منطقه ۲۲ سبز شود

زمین عمومی پادگان می‌شود؟

← یکی از اعضای شورای شهر تهران: روند واگذاری این منطقه به نهاد نظامی غیر قانونی بود

← یک طراح شهری: وجود پادگان‌ها در سطح شهر ناسازگاری ایجاد می‌کند

□ [سوکال دانایی] پادگان‌ها باید از سطح شهر تهران جمع‌آوری شوند؛ این را قانون خروج و انتقال پادگان‌های نظامی و آموزشی به خارج از حریم شهرها می‌گوید؛ قانونی که سال ۱۳۸۸ تصویب شد. نهاد‌های نظامی باید از حریم شهر خارج شوند و زمین‌شان به فضاهای عمومی شهر بازگردد، یا به جای آنها بوستان و گلستان بنشینند. برای خروج پادگان‌ها شهرداری می‌بایست با نهاد نظامی به توافق برسد. پادگان ۶۰۰ یکی از مکان‌های نظامی بود که بر سر بوستان‌شدنش سروصدا زیادی ایجاد شد و شهرداری توانست درباره ماهیت آن با ارتش به توافق برسد؛ توافقی که شیپور آن از دوره شهرداری قبل نواخته شده بود، اما صدایش یک ماه پیش درآمد. بوستان‌شدن پادگان ۶۰۰ و بازگذاری فضای تجاری در آن البته با اعتراض اعضای شورای شهر تهران هم روبه‌رو شد، اما به‌زعم مسئولان شهرداری بیشتر از این نمی‌شد به توافق برد. برد دست پیدا کرد. بعد از ۶۰۰ نوبت پادگان‌های دیگر بود که رفته‌رفته از سطح شهر تهران خارج شوند. پادگان‌های شهری یکی‌یکی در آذنان عمومی لیست می‌شد که یکی از اعضای شورای شهر تهران از ایجاد پادگان جدیدی مانند ۶۰۰ و استقرار نهاد نظامی در منطقه ۲۲ تهران در نزدیکی دریاچه و پارک چیتگر خبر داده است؛ منطقه‌ای که در آن مراکز نظامی کم نیست.

پادگانی ۷۰ هکتاری در منطقه ۲۲ تهران

محمود میرلوحی، عضو شورای شهر تهران هفته گذشته در صحن علنی شورا تذکره داد. او در میانه صحبتش از وجود زمینی ۷۰ هکتاری در منطقه ۲۲ شهر تهران و واگذاری‌اش به نهادی نظامی خبر داد. «با توجه به سیاست‌های کلی و قوانین و مقررات موجود از جمله ماده ۱۷۳ برنامه سوم، ماده ۲۸ برنامه چهارم و ۲۰۲ برنامه پنجم و دستور مقام معظم رهبری مبنی بر خروج ۲۵ پادگان از شهرها، روبه‌های جدید و به‌ویژه تبدیل پادگان ۶۰۰ به عرصه عمومی، در نتیجه انجام فعالیت نظامی در این مجموعه توجیهی ندارد.» به گفته عضو شورای شهر تهران، زمینی ۷۰ هکتاری که در چند سال گذشته به‌عنوان تفریحگاه عمومی شناخته می‌شد، حالا به دلایل نامشخص به نهادی نظامی واگذار شده و قرار است در آن پادگان احداث شود. میرلوحی به «شهروند» می‌گوید: «این زمین وقفی بود و به شهرداری تهران تعلق داشت. در دوره گذار و انتقال مدیریت شهری از شورای چهارم به شورای پنجم، این زمین به نهادی نظامی واگذار شد، بدون اینکه شهرداری تهران در قبال آن چیزی دریافت کند.»

به گفته او، طبق اسناد به دست آمده، این محل که به اردوگاه میرزا حسینی معروف بوده، توسط دفتر شهردار دوره قبلی به این نهاد واگذار شده است؛ «شهرداری در این اردوگاه ۱۴۱ میلیارد تومان هزینه و آن را به مکانی تفریحی برای عموم مردم تبدیل کرده است. اساساً انتقال این مکان به نهاد نظامی اشتباه و روند نقل و انتقال آن خلاف قانون بوده است، زیرا فردی در دفتر شهردار سابق این مکان را تحویل نهاد نظامی داده که اساساً در حیطه اختیاراتش نبوده است.»

چرا اردوگاه مانند پادگان ۶۰۰ نشد؟

زهرنا نژاد بهرام، یکی از اعضای هیأت‌رئیس شورای شهر تهران به «شهروند» می‌گوید برای خروج پادگان از سطح شهر یا باید زمینی به صورت معوض به نهاد نظامی داده یا بهای زمین پرداخت شود. قیمت‌گذاری هم با میانگین گرفتن بهای ۳۵ درصد از پلاک‌های ثبتی اطرافش محاسبه خواهد شد؛ «در باره پادگان ۶۰۰، ارتش همراهی کرد؛ ۳۵ هکتار از پادگان به شهر واگذار شد و ۱۵ هکتار دیگرش متعلق به ارتش بود که می‌شد در آن بازگذاری صورت گیرد. البته بنا به ضوابط میراثی که در آن مکان وجود داشت تنها در ۲۷ هکتار از زمین پادگان ۶۰۰ می‌شد ساخت‌وساز صورت داد که البته از این میزان هم تنها در ۶۰۰ هزار متر مربع امکان بازگذاری وجود

پادگان‌ها در سطح شهر

چنین بلاتکلیفی ایجاد می‌کنند، به‌طور مثال در ۶۰۰، ما با فضایی نظامی در منطقه‌ای اعیان‌نشین در تهران روبه‌رو بودیم؛ مکانی که قرار بود در آن سربازان آماده خدمت شوند؛ در این اماکن سروصدا، رفت‌وآمد و گاهی حتی انبار مهمات وجود دارد. تمام اینها ناسازگاری در سطح شهر ایجاد می‌کند. فارغ از این مسئله، مورد دیگری را به یاد بیاورید؛ انفجار خجیر را به یاد دارید؟ حالا تصور کنید اگر در یکی از پادگان‌های تهران انفجاری مشابه صورت گیرد و آن پادگان هم چه فاجعه‌ای رخ می‌دهد؟

مذکره برای تغییر کاربری محدوده نظامی صورت گرفته است؟

«اراده برای بازگرداندن زمین وجود دارد.» نژاد بهرام در لابه‌لای صحبت‌هایش تأکید می‌کند مذاکراتی برای بازپس‌گیری صورت گرفته، اما همچنان سرنوشت این پادگان مشخص نیست. «ستاد کل نیروهای مسلح» باید به این مسأله ورود کند. ما درخواست‌مان برگرداندن زمین به شهرداری و عرصه عمومی شهر است. «صحبت شده است که شاید بخواهند زمین را از شهرداری بخرند، اما اصلاً بحث خرید مطرح نیست، زیرا اساساً تشکیل هسته نظامی تازه در سطح شهر معنا ندارد. اگر قرار به ایجاد پادگان باشد که عملاً قانون خروج پادگان معنا نداشت. همان پادگان‌های قبلی می‌ماند.» میرلوحی روز گذشته از منطقه ۲۲ شهرداری تهران بازدید کرده بود. او به «شهروند» می‌گوید شهرداری منطقه و سازمان املاک هم خواهان بازپس‌گیری این ملک هستند و شهرداری چاره دیگری ندارد. بحث امروز ما این است که چرا این اتفاق زودتر رخ نداده است. «ما تلاش می‌کنیم قانون نظامی در سطح شهر به هر شکل و شمایلی که می‌خواهد باشد، ایجاد نشود.» میرلوحی می‌گوید تبدیل شدن این مکان به پادگان مشکلات دیگری نیز ایجاد می‌کند؛ «این اردوگاه در کنار دریاچه چیتگر و بوستان چیتگر است، یعنی امکانی برای تفریح و گردشگری مردم. اگر در کنار این اماکن و فضاهای سبز پادگان احداث شود، مشخصاً فضاهای عمومی مردم دچار سختی دسترسی می‌شود.»

چرا با وجود پادگان‌ها مخالفیم؟

وجود پادگان‌ها در سطح شهر ناسازگاری ایجاد می‌کند و به همین دلیل نباید پذیرای آنها در سطح شهر بود؛ این را محمدمهدی عابدی، طراح شهری و مدرس دانشگاه به «شهروند» می‌گوید. «در شهرسازی مفهومی وجود دارد به نام ماتریس سازگاری یا ماتریس مطلوبیت. این به آن معناست که مثلاً مکانیکی نباید کنار تالار عروسی باشد، زیرا کاراکتر مکان‌ها با یکدیگر جور در نمی‌آید و

فاصله‌ای میان

شهرهای مطلوب و شهرهای جهانی

کمتر کسی است که بعد از شنیدن واژه شهر جهانی، تصویر شهر لندن یا نیویورک را به خاطر نیارد؛ شهرهایی که اقتصاد جهانی در آنها حکمفرماست؛ برج‌های بلند، موسسات اقتصادی پرتعداد. اما در مقابل، مفهوم دیگری درباره شهرهای مطلوب وجود دارد؛ شهرهایی چون پکن، شانگهای و توکیو از این جمله‌اند.

اکنون کشورهای مختلف دنیا با بهره‌گیری از این دو مفهوم در تلاشند تا شهرهای خود را مشابه این الگو بسازند، اما شهر مطلوب با شهر جهانی چه تفاوتی دارد؟ حسین بنی فاطمه، استاد جامعه‌شناسی دانشگاه تبریز، در فصلنامه مطالعات شهری در این‌باره نوشته است: «مفهوم شهر جهانی در بسیاری از زمینه‌ها تبدیل به مفهومی پرطرفدار شده است. شهر جهانی عبارت از شهری است که تصور می‌شود نقطه تلاقی در نظام اقتصاد جهانی است. این مفهوم از مطالعات شهری و جغرافیایی مشتق شده است و بر این ایده تأکید دارد که جهانی شدن می‌تواند در مناطق استراتژیک جغرافیایی با توجه به اهمیت عملکرد آنها در سلسله مراتب نظام تجاری و مالی جهانی تأثیر داشته باشد.» بنی فاطمه تأکید دارد که مفهوم شهر جهانی ارتباطی نافذ و تأثیری مستقیم بر عوامل اجتماعی و اقتصادی دارد. سیستم حمل‌ونقل پیشرفته، نهادهای مالی بین‌المللی و موسسات حقوقی و مراکز بورس و زیرساخت‌های پیشرفته ارتباطی، که عموماً توسط شرکت‌های پیشرفته فراملی ایجاد می‌شوند، از جمله ویژگی‌های شهر جهانی هستند.

در مقاله دیگری با عنوان مقایسه شهر مطلوب و شهر جهانی که علی بوداچی و حسین بنی فاطمه آن را در مجله مطالعات جامعه‌شناختی شهری نوشته‌اند، درباره شهر مطلوب نوشته شده است که «شهر مطلوب شهری است که در آن بر نقش رشد شبکه‌های حمل‌ونقل تمرکز شده است. درباره ویژگی‌های شهر مطلوب می‌توان گفت که سبک روشنی از حکمرانی شهری در آن وجود دارد.» از طرف دیگر، در شهر مطلوب نه تنها سرمایه‌های اقتصادی، بلکه سرمایه‌های انسانی، اجتماعی، فرهنگی و محیطی نیز قوی است. یکی از ویژگی‌های مهم شهرهای مطلوب الگوی مدیریتی حکمرانی شهر است. در شهرهای مطلوب برخلاف شهرهای جهانی بر کنشگران محلی تأکید می‌شود و تأکیدی بر مشارکت خصوصی وجود ندارد. نگاه توسعه شهری همواره از پایین به بالاست و سیاست‌های محلی حرف اول را می‌زنند.

اندیشمندان و جامعه‌شناسان شهری همواره بر این دو مفهوم تأکید دارند؛ برخلاف شهرهای مطلوب درباره شهرهای جهانی اختلاف نظر زیادی وجود دارد، اما به‌طور کلی دارا بودن موسسات اقتصادی خصوصی و امکانات پیشرفته اقتصادی از جمله مواردی است که در شهرهای جهانی به وجود آنها تأکید شده است. □